

Masterclass Alliantie Kinderarmoede

11 maart 2021

Neoliberalisme en marktdenken in het onderwijs

Eddie Denessen

Universiteit
Leiden

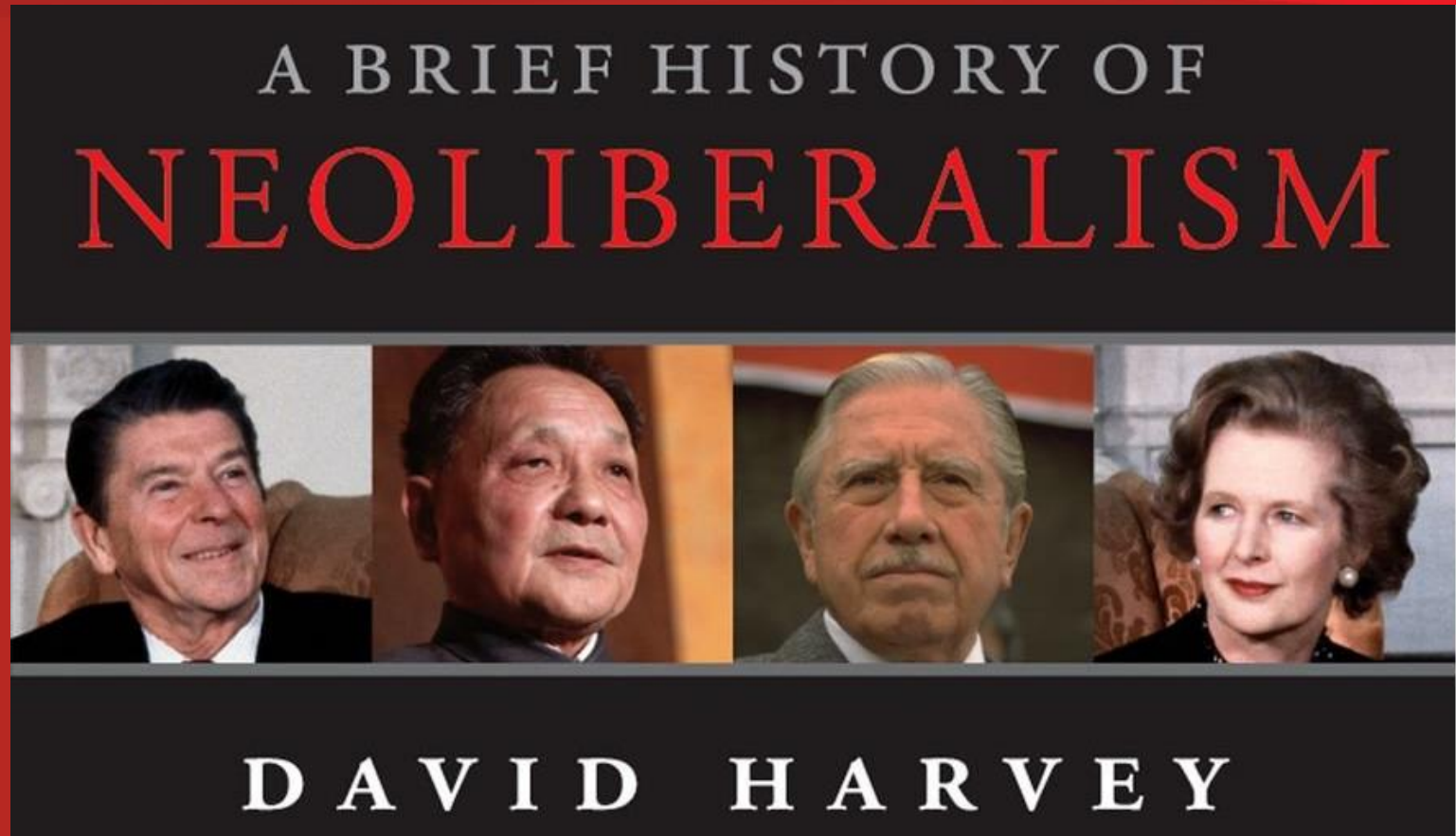
Radboud Universiteit

Inhoud

- Neoliberalisme: hoe economische theorie doorwerkt in onderwijs
- Marktdenken in het onderwijs: de waarde van kwaliteit
- Standaarden en verantwoording
- Marktprikkels in onderwijs: lump-sum van begeleiding, sturing van onderwijsvernieuwingen, prestatiebeloning
- De economische waarde van onderwijs: human capitaltheorie
- Ouders als consument, keuzevrijheid, pr-beleid van scholen
- Kritische theorie en neoliberalisme: macht en ongelijkheid

Neoliberalisme en marktdenken in het onderwijs

Ronald Reagan
VS

Deng Xiaoping
China

Augusto Pinochet
Chili

Margaret Thatcher
VK

Wat is neoliberalisme?

“Neoliberalism is in the first place a theory of political economic practices that proposes that human well-being can best be advanced by liberating individual entrepreneurial freedoms and skills within an institutional framework characterized by strong private property rights, free markets and free trade”

David Harvey (2005). *A Brief History of Neoliberalism*.

Uitgangspunten van neoliberalisme

1. Kwaliteit is gebaat bij concurrentie en competitie
2. Keuzevrijheid draagt bij aan concurrentie en competitie
3. Het vergroten van keuzemogelijkheden draagt bij aan concurrentie en competitie
4. Om verantwoorde keuzes te maken dient de consument inzicht te krijgen in de kwaliteit van geleverde diensten/producten: **standaarden** en **externe verantwoording**
5. Keuzemogelijkheden kunnen worden vergroot door de-monopolisering
6. Een sterke overheid verstoort de werking van de markt

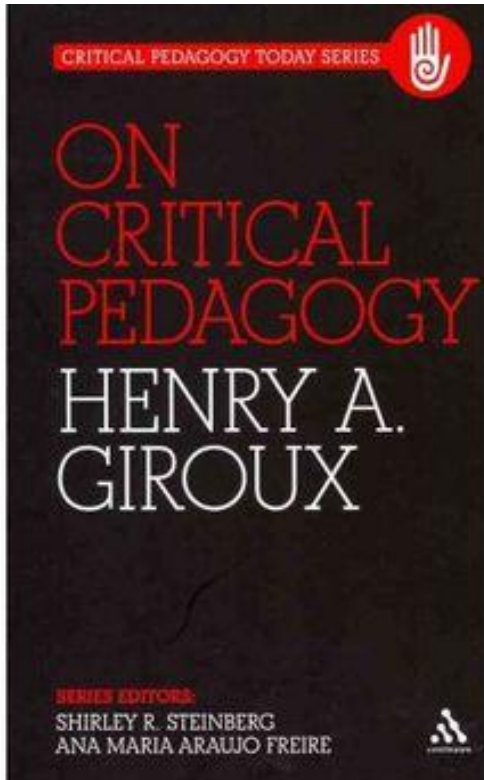
Principes van neoliberal onderwijsbeleid

Dominante ideologie: Rendementsdenken, effectiviteit

- Concurrentie tussen scholen
- Keuzevrijheid van ouders en studenten
- Publieke verantwoording
- Vergelijkbaarheid van kwaliteit
- Sturing en controle: autonomie

Kritische theorie en neoliberalisme in het onderwijs

Kritische theorie en neoliberalisme in het onderwijs

- Neoliberalisme geeft alleen de schijn van vrijheid en autonomie
- Pedagogiek en onderwijs worden sterk instrumenteel, het concept 'waarde' is waardeloos
- Neoliberalisme leidt tot culturele homogenisering.

De logica van de markt bepaalt wat nastrevenswaardig is

- De schijnvrijheid en schijnautonomie voorkomen verzet
- Neoliberalisme leidt tot ongelijkheid en uitsluiting van degenen die niet aan de eisen van de markt kunnen of willen voldoen

- Ball, S. J. (2003) The teacher's soul and the terrors of performativity, *Journal of Education Policy*, 18(2), 215-228
- Ballantine, J. H., & Hammack, F. M. (2012). *The sociology of Education*. New York: Pearson.
- Biesta, G. (2009). Good education in an age of measurement: on the need to reconnect with the question of purpose in education. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 21, 33-46.
- Bourdieu, P. (1987). *Distinction: a social critique of the judgement of taste*, Cambridge, MA, Harvard University Press.
- Davies, B., & Bansel, P. (2007). Neoliberalism and education. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 20, 247-259.
- Elffers, L. (2019). Het kopen van kansen: de inzet van schaduwonderwijs in de onderwijscompetitie. In H. van de Werfhorst, & E. van Hest (eds.), *Gelijke kansen in de stad* (pp. 55-66). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Giroux, H. (2011). *On Critical Pedagogy*. New York: Bloomsbury Academic.
- Harvey, D. (2005). *A Brief History of Neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.
- Kneyber, R., & Evers. J. (2013). *Het alternatief: Weg met de afrekencultuur in het onderwijs!* Amsterdam: Boom uitgevers.
- Labaree. D. F. (2010). Someone Has to Fail: The Zero-Sum Game of Public Schooling. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Lareau, A. (2002). Invisible Inequality: Social Class and Childrearing in Black Families and White Families. *American Sociological Review*, 67(5), 747-776
- Ravitch, D. (2010). *The death and the life of the great American school system: How testing and choice are undermining education*. New York: Basic Books.
- Ravitch, D. (2010). Why I changed my mind. *The Nation*, 290, 20–24.
- Sociaal en Cultureel Planbureau (2011). *De sociale staat van Nederland 2011*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- van Tits. M., Vermaas, J., & van Zantvliet, P. (2010). *Verschuiving in de onderwijsondersteuning*. Tilburg: IVA